

Ce poți face cu o carte în vacanță

Caiet de lectură și scriere creativă
Clasa a VI-a

Ioana Nanu
Marilena Șerban
Mădălina Vincene

art Klett

Dragă

(scrie-ți numele aici)

Poate că te întrebi, așa cum sugerează și titlul auxiliarului, de ce ai vrea să petreci câteva ore prețioase de vacanță făcând teme?

Să-ți spunem un secret: **acesta nu este un caiet de teme!** Este o **jucărie de cuvinte**, cum i-ar spune un îndrăgit autor român care a scris și cărți pentru copii. Vei găsi aici povești numai bune pentru vacanță, cu aventuri, prieteni și întâmplări amuzante, dar vei putea să pui în practică și idei de jocuri și activități.

Așa cum, de bună seamă, știi deja, **SUPERPUTEREA** pe care ți-o pot oferi cărțile este să călătorești în timp și spațiu pe calea lecturii și să fii parte din orice poveste fără să trebuiască să pleci de acasă. Desigur, poate că știi și alte căi, chiar mai ușoare, prin care poți căpăta această superputere. Diferența este că, așa cum o dovedesc studiile, **cititul activ** asigură:

- ★ antrenament pentru creier;
- ★ acumulare de cunoștințe care nu se uită a doua zi;
- ★ creativitate (adică, printre altele, abilitatea de a găsi soluții la probleme care par, inițial, fără soluție);
- ★ o stare de bine.

Plus că vei fi în **mare formă** când te întorci la școală, în septembrie!

Cea mai sigură modalitate de a practica cititul activ (și superputerea cu care vine la pachet) este să răspunzi la întrebări despre poveștile citite, să faci desene inspirate din povești, să rezolvi jocuri de cuvinte, să-ți spui părerea despre întâmplări și personaje, să creezi și tu povești. Și multe alte activități care transformă lectura într-un fel de **vânătoare de comori**.

Și mai e ceva. În vacanță parcă mereu apar momente din astea lungi în care te plictisești... Noi am pus la bătaie cele mai jucăușe idei, ca să îți oferim, în acest caiet, un prieten de vacanță care să te însoțească bucuros și cu folos oriunde vei merge sau orice vei face.

Autoarele

CUPRINS

Unitatea 1 ● Fărâme de înțelepciune 7

Unitatea 2 ● Ipostaze surprinzătoare 39

Unitatea 3 ● Cântecul amintirii 77

Evaluare ● La sfârșitul vacanței 113

IPOSTAZE

surprinzătoare

UNITATEA

2

- Schimbarea perspectivei
- Cine spune povestea?
- Privind lumea cu ochelari diferiți
- Surprize la circ

1

Începem cu ipostaze surprinzătoare ale... matematicii. Calculul care urmează pare incorect. Detectivul te provoacă să-l transformi într-unul corect, fără a folosi vreun instrument de scris. În rest, poți face orice...

$$\times = +$$

Am transformat acest calcul într-unul corect astfel:

2

Nu ai reușit? Perseverează! Citește *Strategia creativă* și încearcă din nou.

Strategia creativă

Combină idei.

Rearanjează informații.

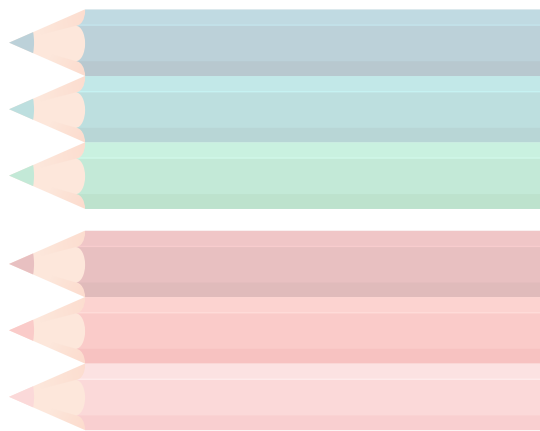
Elimină date.

Adaptează soluții.

Trădează banalul.

Inovează oricând.

Vezi altfel.

3

Dacă tot nu ai găsit încă răspunsul, Detectivul îți sugerează să apelezi la ultima regulă a creativității: privește altfel. Mai exact, întoarce pagina. Sau citește formula de la dreapta la stânga. Simplu!

Calculul corect este: _____

4

Scriitorul intervine cu o problemă de scriere creativă și te provoacă să redactezi un text de zece rânduri care să aibă legătură cu imaginea alăturată.

5 Compară povestea ta cu noul desen și scrie o concluzie.

6 Înlocuind literele lipsă cu vocale sau semivocale, vei descoperi soluția folosită pentru a rezolva exercițiile anterioare, dar și o tehnică a Scriitorului, utilizată atunci când dorește să creeze ipostaze surprinzătoare ale personajelor sale.

SCH MB R
P RSP CT V

7 Colecționarul nu e foarte lămurit. De data aceasta, nu te trimite la dicționar, ci spre *Vama fantomă*, cartea lui Norton Juster, pentru a cerceta mai atent problema. Citește fragmentul următor și subliniază secvențele care crezi că au legătură cu termenul *perspectivă*.

- Remarcabil peisaj, anunță Farsorul, sărind din mașină ca și cum lui i s-ar fi datorat totul.
- Nu că-i splendid? găfâi Milo.
- Oh! Nu știu, răspunse o voce necunoscută. Depinde de cum vezi lucrurile.
- Ce spuneai? Întrebă Milo, care nu-l văzuse pe vorbitor.
- Am zis că depinde de cum vezi lucrurile, repetă vocea.

Milo se răsuci pe călcâie și se pomeni privind la o pereche de pantofi maro, elegant vâcsuiți, iar drept în fața lui stătea (dacă se poate folosi verbul „a sta” pentru cineva suspendat în aer) un alt băiat, cam de vârsta lui, cu picioarele ridicate la circa un metru de sol.

— De pildă, continuă băiatul, dacă-ți plac pustiurile, s-ar putea să consideri că peisajul ăsta nu-i deloc atrăgător.

— Ai dreptate, zise Farsorul, nevoind să contrazică pe cineva aflat cu picioarele atât de îndepărtate de sol.

— De pildă, reluă băiatul, dacă pomii de Crăciun ar fi oameni, iar oamenii ar fi pomi de Crăciun, am fi ciopârțiți cu toții, instalați prin saloane, împodobiți cu staniol, iar adevărații pomi ar deschide cutiile cu cadouri.

— Ce-are asta de-a face cu ce-i aici? Întrebă Milo.

— Absolut nimic, răspunse băiatul, dar nu ți se pare că e o posibilitate interesantă?

- 8 Așadar, un nou exercițiu de imaginație. Ești un brad de Crăciun, pus lângă fereastra din salon. Scrie, la persona întâi, ce vezi, ce auzi, ce simți.

- 9 Carmen Tiderle a folosit propria Strategie creativă și deja a răspuns provocării lansate de Milo. În volumul *Cine-a pus piper în mare?* vei descoperi și alte perspective surprinzătoare, așa cum este cea din poezia *Om de Crăciun*. Desenează, în spațiul alăturat, Omul de Crăciun așa cum ți-l imaginezi tu.

O
familie
de brazi
Și-a luat azi
Om de Crăciun.
Și-i așa o forfoteală,
I-au pus globuri și beteală,
Ghemotoace moi de vată,
Lănțișoare de hârtie creponată,
Luminițe și bomboane,
Și-alte câteva zorzoane.
I-au înfipt și-n cap o stea
Și i-au zis să stea așa,
Să nu fie urâcios,
C-o să-i cânte
O, om
frumos!

- 10 Crezi că forma poeziei citite anterior are legătură cu mesajul ei? Explică în câteva cuvinte. Înainte, Colecționarul te sfătuiește să cauți în dicționar cuvântul *caligramă*, iar în internet, imagini ale unor caligrame.

- 11** Personajul principal a ajuns într-un loc în care perspectiva sau modul cum vede lucrurile este altfel decât cea cu care oamenii sunt obișnuiți. Colorează, cu verde, pasajul în care este prezentată familia băiatului plutitor.

— Știi, zise băiatul, în familia mea, fiecare se naște în aer, cu capul exact la nivelul pe care-l va atinge când va fi adult, după care creștem cu toții înspre sol. Când ne-am maturizat complet, fiindcă, după cum vezi, creștem în jos, tălpile noastre ating, în fine, pământul. Desigur, există printre noi unii care nu ajung la sol niciodată, oricât ar îmbătrâni, dar presupun că asta se întâmplă în toate familiile.

Sări câțiva pași în văzduh, se reîntoarse plutind unde fusese și reîncepu:

— Trebuie că ești tare bătrân, dacă deja ai ajuns la sol.

— Ba nu, îl contrazise, serios, Milo. În familia mea, toți pornim de la sol și creștem în sus, nu știm cât decât atunci când ajungem acolo.

— Ce sistem tâmpit, se hlizi băiatul. În cazul ăsta, capul tău se află mereu la altă înălțime și mereu vezi lumea altfel? Păi, atunci, la cincisprezece ani, lucrurile nu vor mai arăta deloc așa cum arătau la zece ani, iar la douăzeci de ani, totul se va schimba radical.

— Presupun că da, răspuse Milo, care nu reflectase niciodată la această problemă.

— Dar noi vedem constant lucrurile din același unghi, spuse băiatul. Așa e mult mai ușor. În plus, e mai normal să crești în jos, nu în sus. Când ești foarte mic, nu te poți răni căzând dacă ești cumva în aer, nici nu poți da de bucluc fiindcă-ți jerpești pantofii sau lași urme pe podea, de vreme ce nu ai de ce să-i freci, iar podeaua e la un metru dedesubt.

- 12** Prin urmare, și capul tău se află mereu la altă înălțime. Criticul te invită să reflectezi la această problemă și să scrii un răspuns.

Când aveai cinci ani, erai mic și nu ajungeai la _____

Când aveai 10 ani, erai mic și nu ajungeai la _____

La ce vei ajunge cu ușurință când vei avea 15 ani? _____

- 13** Nerăbdător, băiatul vrea să vadă și el lumea de sus. Subliniază secvențele care arată ce „ochi”, respectiv, ce perspective schimbă Milo.

— Eu aș putea vedea ceva de acolo, de sus? se interesă, politicos, Milo.

— Ai putea, răspuse Alec, dar numai dacă-ți dai toată silința să privești lucrurile cu ochi de adult.

Milo își dădu toată silința și, în timp ce se concentra, tălpile i se desprinseră de sol și se ridică încet, până când se alinie cu Bings în aer. Își roti rapid privirea în jur și în clipa următoare căzu cu o bufnitură înapoi pe pământ.

— Interesant, nu? întrebă Alec.

— Da, interesant, încuviință Milo, frecându-și scăfârli și scuturându-se de praf, dar cred că prefer să văd lucrurile cu ochi de copil. Nu cazi de la o înălțime atât de mare.

— Înțeleaptă decizie, cel puțin pentru moment, îl aprobă Alec. Fiecare trebuie să aibă un punct de vedere propriu.

— Dar ăsta nu-i un Punct de Vedere pentru toată lumea? Întrebă Tock, privind curios în jur.

— Bineînțeles că nu, replică Alec, așezându-se pe nimic. E doar al meu și e sigur că nu poți privi mereu lucrurile din Punctul de Vedere al altcuiva. De pildă, de aici, aia arată ca o căldare cu apă,

spuse, arătând cu degetul o căldare cu apă. Din punctul de vedere al unei furnici însă, e un vast ocean, din al unui elefant, doar ceva rece de băut, iar pentru un pește, desigur, înseamnă acasă. Așa că, înțelegeți, felul cum vedem lucrurile depinde mult de punctul de vedere.

14 Tu cu ce „ochelari” preferi să vezi lumea, cu cei de copil sau cu cei de adult? De ce?

15 O nouă provocare din partea Criticului. Recitește ultimul paragraf în care Alec descrie căldarea cu apă din perspective diferite. Folosește comparații pentru a descrie cum crezi că arată lumea oamenilor.

1. Din perspectiva unui leu, lumea oamenilor arată

CA

2. Din perspectiva unei maimuțe, lumea oamenilor arată

PRECUM

3. Din perspectiva unei omizi, lumea oamenilor

SE ASEAMĂNĂ CU

16 Nu ai uitat, desigur, sfatul lui Alec, băiatul plutitor din *Vama fantomă*: „Fiecare trebuie să aibă un punct de vedere propriu”. Citește și subliniază numele personajelor care apar în fragmentul din *James și piersica uriașă* de Roald Dahl.

Aproape fără să-și dea seama ce face, parcă atras de un magnet, James Henry Trotter porni încetîșor spre piersica uriașă. Sări gardul care o înconjura și se trezi direct sub ea, uitându-se în sus la marginile ei umflate. Întinse mîna și o atinse ușor cu vârful degetului. Era moale, caldă și pufoasă, ca pielea unui șoricel. Se apropie mai mult și își frecă obrazul de coaja moale a piersicii. În timp ce făcea asta, observă dintr-odată că lângă el, jos, aproape de pămînt, în piersică, se căsca o gaură.

[...] Era o gaură destul de mare, una pe care ar fi putut-o face un animal de dimensiunea vulpii.

James se lăsă în genunchi și băgă capul și umerii în gaură.

Apoi se vîrî înăuntru cu totul.

Continuă să înainteze târîș.

Asta nu-i o gaură, își spuse el emoționat. Este un tunel!
[...] Ochii mari și speriați ai lui James dădură încet ocol încăperii.
Creaturile ședeau unele pe fotolii, altele întinse pe o canapea și îl priveau toate foarte atent.

Creaturi?

Sau erau insecte?

Dar insectele sunt mai degrabă mici, nu-i așa? Un greiere, de exemplu, este o insectă.

Cum i-ați spune însă unui greiere mare cât un câine? De fapt, mare cât un câine mare? Nu prea ați mai putea numi așa ceva insectă...

Dar în fața lui James, în partea opusă a încăperii, ședea acum un Greiere Verde și Bătrân, mare cât un câine mare.

Iar alături de Greierele Verde și Bătrân stătea un Păianjen uriaș.

Lângă Păianjen se afla o Buburuză enormă, cu nouă pete negre pe elitrele stacojii.

Fiecare dintre ei era instalat în câte un fotoliu magnific.

Pe o canapea din apropiere zăceau încrețiți confortabil un Miriapod și o Râmbă.

Pe jos, în colțul cel mai îndepărtat, se vedea ceva gros și alb care semăna cu un Vierme de Mătase. Dormea adânc și nimeni nu-i dădea atenție.

Fiecare dintre aceste „creaturi” era cel puțin la fel de mare ca James, iar în lumina verzuie care se strecura de undeva din tavan arătau toate absolut înspăimântător.

17

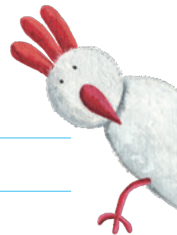
Pictorul deja a terminat o „hartă” a personajelor. În desenul creat de el, scrie numele personajelor identificate în fragmentul citit mai înainte.

În rolurile principale...

18 Care ar putea fi motivul pentru care creaturile sunt *cel puțin la fel de mari* ca James?

19 Ai observat, alături de Detectiv, un detaliu: în imagine apar trei personaje despre care nu ai citit în fragmentul din carte. Scrie ce legătură crezi că există între ele și James.

20 James este avertizat astfel: *vor începe să ți se întâmple lucruri minunate, lucruri fantastice și de necrezut și nu te vei mai simți nefericit niciodată.* Din fragmentul pe care l-ai citit, ce crezi că e atât de surprinzător, încât să te facă și pe tine să uiți de supărare?

21 Continuă, în câteva rânduri, povestea lui James, după întâlnirea cu insectele surprinzătoare. Citește cartea integral și compară predicția ta (ceea ce crezi că se va întâmpla) cu evenimentele imaginate de autor.

- 22 O altă perspectivă, o altă istorie senzațională: *Povestea unchiului Shelby despre Lafcadio, leul care nu s-a lăsat păgubaș* de Shel Silverstein. Privește cu atenție coperta cărții, așa cum a apărut la Editura Arthur, și citește prezentarea de pe coperta a patra. Apoi scrie câteva rânduri despre ce crezi că se va întâmpla cu acest personaj.

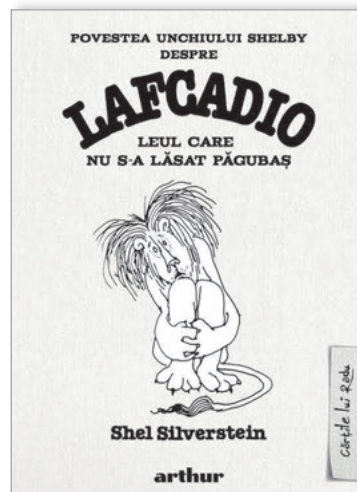
Coperta cărții (indicii)

Ce mimică are leul?

Ce sugerează prin atitudine?

E o ipostază obișnuită pentru un leu?

Imaginea se potrivește cu titlul?

Textul de prezentare

Povestea lui Shel Silverstein despre leul Lafcadio, bogat și celebru, îmbrăcat în costum și iubitor de bezele, îi va face pe copii să râdă cu lacrimi, iar pe cei mari îi va pune serios pe gânduri.

- 23 Criticul privește coperta și nu înțelege de ce desenele nu sunt color, deși e o carte pentru copii. Scrie o posibilă explicație.

- 24 Detectivul se întreabă cine a realizat aceste desene. Atent la detalii, cum îl știi, a găsit, în paginile de prezentare de la începutul cărții, un fragment care conține și răspunsul. Citește-l și subliniază numele ilustratorului, dar și detaliile despre viața lui care ți se par deosebite.

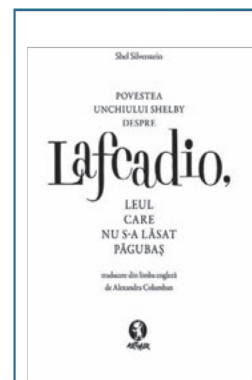

SHEL SILVERSTEIN (1930-1999), autorul și ilustratorul acestei cărți, a fost poet, cântăreț, compozitor, muzician, caricaturist și autor de cărți pentru copii americani.

Foarte tânăr fiind, întrucât nu știa să danseze sau să se joace cu mingea, și nici mare succes la fete nu avea, a început să scrie și să deseneze.

A primit premiul Grammy pentru *A Boy Named Sue* (1970) și a fost nominalizat la Oscar și la Golden Globe pentru cântecul *I'm Checkin' Out* din filmul *Postcards from the Edge*.

În cărțile destinate copiilor, Silverstein își ia numele de unchiul Shelby. Volumele sale au fost traduse în 30 de limbi și s-au vândut în peste 20 de milioane de exemplare.

- 25 Ai descoperit un ilustrator inedit, dar povestea imaginată de el e banală? Scrie, mai întâi, ce știi tu despre lei.

- 26 Povestea leului care nu s-a lăsat păgubaș e abia la început... Subliniază detaliile referitoare la aspectul și vestimentația personajului ajuns în junglă.

Însă, într-o după-masă, pe când leul nostru exersa un nou fel complicat de-a trage cu pușca – cum ar fi să stea în cap și să tragă cu dinții sau cu gheruțele de la picioare, sau cu cotul și cu un ochi închis, sau pe la spate, sau stând culcat pe-o parte, sau chiar cu capul în jos, din junglă se ivi un omuleț gras și chel, care purta o șapcă înaltă și caraghioasă, o vestă elegantă și care avea un ceas de aur cu un lanț de aur și pantofi lucioși și o mustață lăsată și o burtă mare și grasă, care se scutura ca un bol plin cu gem de zmeură când râdea. Omul acesta purta un baston cu capul aurit și se vedea că nu era obișnuit cu mersul prin junglă, pentru că se tot agăța de crengile copacilor și se tot împiedica de rădăcini și tot călca în bălți și spunea întruna: *Vai de mine, vai de mine!* și *Ooo!* și *Doamne, ce căldură!* și *Ai naibii țânțari!* și *Hapciu!* și tot așa.

- 27 Pictorul vrea să știe cât de atent a fost desenatorul când a citit textul. Notează, în dreptul în desenului, ajutându-te de săgeți, detaliile din secvențele subliniate la exercițiul anterior.

28

Scriitorul revine la domnul cu baston... Încearcă să deducă ce fel de om este din faptele, din vestimentația și din limbajul lui. Ajută-l, notând concluziile tale în dreptul secvențelor selectate din text.

Detalii din text	Ce îmi sugerează
E chel.	Probabil e în vârstă.
Poartă o vestă elegantă și un ceas din aur.	
Se tot agață și împiedică.	
Exclamă <i>Doamne, ce căldură!</i>	
Spune <i>Ai nabii țânțari!</i>	

29

Ce nume crezi că i se potrivește acestui personaj?

30

Detectivul e tare nerăbdător să afle legătura dintre personajul cu baston și Lafcadio. Citește mai departe și subliniază enunțul în care domnul care nu iubește țânțarii spune ce meserie are și ce caută în junglă.

— Stai o clipă! Nu mă împușca! strigă omulețul.

Iar leul cel tânăr întrebă:

— De ce nu?

La care omul îi răspunse:

— Pentru că nu sunt un vânător. Sunt un circar și aș vrea să te alături cercului meu.

— Circ-circ, paracirc! exclamă leul. Nu vreau să vin la niciun circ, să stau închis într-o cușcă.

— Dar nu vei sta în nicio cușcă! strigă circarul. Vei fi artistul meu țintaș.

— Țintași, poștași, galbeni-de-grași! spuse leul cel tânăr. Sunt deja un țintaș excelent. Sunt cel mai bun țintaș din junglă.

După care își îndreptă din nou pușca spre vânător.

— Dar ai putea să faci o grămadă de bani, și să fii cel mai bun țintaș din lume, și să devii faimos, și să mănânci numai delicatese, și să porți cămăși de mătase și pantofi galbeni, și să fumezi trabucuri de cincizeci de cenți, și să mergi la petreceri minunate, unde toți o să te mângâie pe spate, și o să te scarpi-
ne după urechi, și-o să-ți facă alte lucruri pe care le fac oamenii leilor sau mai știu eu ce.

— Urechi, curechi, tumbechi! zise leul. Dar ce-am eu de-a face cu toate astea?

— Toată lumea își dorește lucrurile astea! răspunse circarul. Vino cu mine și-o să fii bogat și faimos, și fericit, și cel mai grozav leu din lume!

— Hmm..., zise leul, dacă până la urmă vin, o să primesc o bezea?

